

Изграждане на комуникативни умения чрез Small Talk с ChatGPT в обучението по РКИ

Надежда Стойкова

Developing Communication Skills through Small Talk with ChatGPT in Russian as a Foreign Language Education

Nadezhda Stoykova

Abstract: Modern methods of foreign language instruction incorporate interactive technologies to facilitate dynamic learning. ChatGPT emerges as an effective tool that enhances communicative skills through realistic dialogue simulations and immediate feedback. It facilitates learning small talk and intercultural communication by offering personalized tasks and adaptive language practice. Through regular exercises, students overcome language barriers, boost their confidence, and develop essential skills for spontaneous communication.

Keywords: ChatGPT, Small talk, Communicative skills

For contacts: Assoc. Prof. PhD Nadezhda Stoykova, Konstantin Preslavsky University of Shumenn, n.stoykova@shu.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременната методика за обучение по чужд език включва използването на интерактивни технологии, които се характеризират с динамика в използването на ресурси, висока интензивност на комуникация, взаимодействие и обмен на дейности между участниците [3, 4]. В такива условия ChatGPT се утвърждава като ефективен инструмент, който подпомага преподавателите в създаването на динамична учебна среда. Чрез него студентите могат да симулират разговори в реалистични ситуации, да получават незабавна обратна връзка и да подобряват езиковите си умения в контекста на диалогична реч и Small Talk.

В този процес ролята на преподавателя се трансформира – вместо да предоставя готови знания, той насочва обучаемите към самостоятелно изследване и активна практика с помощта на изкуствения интелект. ChatGPT може да генерира специфични ситуационни задачи, които адаптирано насърчават развитието на комуникативната компетентност и спонтанната езикова реакция.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Ситуационните задачи притежават значителен потенциал за формиране на всички видове речева дейност на различни етапи на обучението. Чрез ChatGPT тези задачи могат да бъдат допълнително персонализирани, като се адаптират към индивидуалните нужди на студентите. Интерактивната практика с изкуствен чат бот стимулира речево-мисловната дейност, подпомага изграждането на речево взаимодействие и автоматизацията на езиковите умения, като същевременно осигурява безопасна среда за експериментиране с езика.

Резултатите от аудиторната работа показват, че използването на ChatGPT за комуникативни тренинги в началния етап значително подобрява спонтанността в общуването. Студентите могат да разиграват реалистични сценарии, което ги подготвя за непредвидени и немоделирани ситуации.

В този смисъл, комуникативните упражнения с ChatGPT се утвърждават като ефективен начин за развиване на базови езикови умения, необходими за осъществяване на успешна комуникация с носители на езика.

Особено важно условие в съвременната парадигма на общуване на чужд език безспорно е познаването на спецификата на межкултурната комуникация. Въпреки това, бъдещата професионална и социална дейност на студентите изисква изграждането на допълнителни комуникативни компетенции, сред които важно място заема умението да се започне разговор, да се осъществи запознанство или общуване с непознат човек, бизнес партньори, колеги и др. В този контекст използването на ChatGPT в комуникативните тренинги предоставя интерактивна и адаптивна среда, която подпомага студентите в овладяването на умения за спонтанна комуникация. Чрез симулиране на разнообразни диалогични сценарии, платформата позволява на обучаемите да упражняват езиковите си способности в безопасна и контролирана среда, като получават незабавна обратна връзка и корекции.

Учебното разиграване на адаптирани диалогични форми, включително взаимодействие с ChatGPT, се счита за съществено условие за постигане на основната цел: изграждане на устойчиви езикови умения за спонтанна комуникация.

Фатическият жанр *Small Talk* се оказва изключително подходящ за развиване на тези умения, като ChatGPT може да бъде използван както за моделиране на различни комуникативни ситуации, така и за предоставяне на персонализирани насоки в зависимост от нуждите на обучаемите.

Small Talk представлява вид контактен диалог, който се характеризира с ниска степен на информативност и слаба адресираност, като чрез него хората сигнализират желание да влязат във вербален контакт, установяват отношения и поддържат междуличностната дистанция в комуникативна ситуация от всякакъв тип [4, с. 35].

Прилагането на *Small Talk* тренинги в обучението безспорно е свързано с изграждането на умения за комуникация на чужд език. Практическото приложение на този подход намира своята естествена реализация в пресъздаването на диалогични форми на общуване. Диалогичната форма на комуникация е най-разпространеният начин за социално-ролево взаимодействие във всички езици. Имитирайки естествена диалогична ситуация по модела на *Small Talk* в обучението по руски като чужд език (РКИ), особено в началния етап, учащият изгражда базисни езикови умения, като например: умение да започва и завършва речева интеракция (диалог); умение да използва коректни фатически езикови средства, съобразени със стила и регистъра на конкретната комуникативна ситуация; умение да формулира правилно въпроси и да отговаря на тях; умение да изразява собствените си мисли и да аргументира личната си гледна точка.

Създаването на диалогични форми на комуникация насърчава студентите да развиват редица личностни качества, като самостоятелност, творческо мислене и въображение, както и стимулира мотивацията им за общуване. В този процес ChatGPT може да играе роля на интерактивен събеседник, който предоставя

реалистични сценарии за разговор, насърчава експериментирането с езика и подпомага увереността на учащите в комуникацията.

Редовното провеждане на *Small Talk* диалози с помощта на ChatGPT в учебните занятия се оказва изключително продуктивно както за подпомагане дейността на преподавателя, така и за формирането на основните лингвистични компетенции у обучаемите по време на изучаването на руски като чужд език (РКИ). Сред тях се открояват:

- **Формиране на комуникативни умения**

Една от подфункциите на *Small Talk* беседата е регулацията на общуването. В този процес студентите развиват умения да инициират разговор, да го поддържат и съответно да го завършват. Важен елемент във формирането на комуникативна култура е усвояването на учтивите норми на етикета, което създава положително впечатление и улеснява продължаването на комуникацията в корпоративен дух. Това дава възможност за затвърждаване на знанията за формулите на руския речеви етикет, включително думи и изрази, свързани с категорията вежливост.

Процесът на изграждане на култура на общуване включва и разбиране на социално-ролевия статус на комуникантите. Поради това преподавателят трябва да отчита този фактор в учебните ситуации. В хода на учебно-речевата практика участниците в диалога получават напомняне за правилното структуриране на изказванията си, съобразено със следните характеристики на събеседника - пол, възраст, социален статус (по-висшестоящ/по-низшестоящ), образование и др. Разиграването на комуникативни тренинги от типа *Small Talk* диалози чрез ChatGPT допринася значително за формирането на основни диалогични умения.

- **Повишаване на лексикалната и граматическата компетентност**

Контекстът на учебно-речевата ситуация в *Small Talk* е свързан с фатическата комуникация, която се характеризира с множество речеви клишета (изрази за поздрав/сбогуване), етикетни реплики, фатически емотиви (например благодарност, комплимент, похвала, пожелание), форми на обръщение и др. Използването на ChatGPT в този процес значително улеснява езиковата практика, като предоставя интерактивна обратна връзка, предлага алтернативни изрази и помага на студентите да усъвършенстват употребата на подходящите лексикални и граматически конструкции.

Ситуативният фактор, който стои в основата на тези тренинги, спомага за затвърждаване на знанията и автоматизация на употребата на *Small Talk* речеви формули в спонтанната, незапланувана комуникация.

- **Формиране на знания за спецификата на общуването на чужд език**

Обучението по *Small Talk* развива минималния комуникативен репертоар от знания и умения, който говорещият трябва да притежава, особено при общуване с представители на различни лингвокултурни общности. Участието на ChatGPT в този процес позволява на студентите да практикуват и получават незабавна обратна връзка за употребата на специфични лексикални и културни елементи, които са характерни за различни социални контексти и ситуации. *Small Talk* беседите се отличават с регламентиран тематичен обхват, като при тях се определя списък с позволени и табуирани теми. Изборът на тема за разговор е

ключов елемент в межкултурната комуникация, тъй като всяка културна общност има свои тематични стереотипи, които студентите усвояват при изучаването на РКИ чрез диалогични тренинги. Задачата на преподавателя при провеждането на Small Talk тренинги е да запознае студентите с тематичната специфика на общуването – кои теми са популярни и кои са табуирани в руската социокултурна среда. ChatGPT може да бъде полезен и тук, като предлага примери за диалози, в които темите са адаптирани към съответните културни норми и контексти, стимулирайки учащите да упражняват и адаптират своите знания. Систематичното провеждане на ситуативно-комуникативни тренинги в часовете по РКИ естествено допълва както езиковите знания, така и уменията за комуникация. Използването на ChatGPT допринася за развитието на тези умения чрез симулиране на диалогични ситуации, които студентите могат да разиграват, като се учат да прилагат правилата на межкултурната комуникация в реално време.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Резултати от обучението: В края на обучението се наблюдават следните постижения, групирани в две категории:

А) Комуникативни умения: преодоляване на езиковата бариера; намаляване на стреса, свързан с допускането на езикови грешки; повишаване на мотивацията за общуване на руски език; изграждане на умения за водене на диалог; усвояване на чуждоезиковия речеви етикет, което допринася и за обогатяване на знанията по родния език.

Б) Езикови знания: автоматизиране на употребата на изучените езикови конструкции в конкретни теми; повишаване на мотивацията за усвояване на нови думи и изрази (включително разговорни конструкции, жаргон и сленг); изграждане на умения за работа с различни информационни ресурси, които могат да се източник за усвояването на тези нови думи и изрази.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Косова К. И. Small talk как универсальный фатический жанр в глобальном коммуникативном пространстве // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Сер. Филологические науки. 2014, № 2 (87), С. 34 – 38.

[2] Сысоев П.В., Твердохлебова И.П. Искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: новые возможности и новые вызовы // Иностр. яз. в shk. 2023. № 3. С. 2–6.

[3] Лавриненко И.Ю. Использование чат-ботов GPT в процессе обучения английскому языку в неязыковом вузе: теоретический аспект. Вестник Сибирского института бизнеса и информационных технологий. 2023;12(2):18-25. <https://doi.org/10.24412/2225-8264-2023-2-18-25>